การเมืองเรื่องคน (ที่ถูกทำให้) "ไม่" ธรรมดา: มองความเป็นหญิงของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ผ่านกรอบเควียร์*

ติณณภพจ์ สินสมบูรณ์ทอง**

Abstract

Individuals and society are regulated by normality and decency. "Sexual" discipline or the frame of normality manipulates people's body which is materialized by the "normative" masculinity and "normative" femininity. However, the ways that Thai people has mainly criticized YingluckShinawatra's image indicates that they are short of the understanding of gender and sexuality in the Thai political space. This article then aims to explain that the prejudice against Yingluck is the result of masculine-based judgment, together with anti-Thaksinism-based bias and discrimination against Shinawatra family and its alliance. Therefore, it can be interpreted that by being the Prime Minister, Yingluck has redefined the femininity in the Thai political space, while she has also challenged the cornered male-based definition of leader in the traditional masculine way.

Keywords: Queer Theory, Yingluck Shinawatra, Femininity, Sexuality, Body

---

*บทความชิ้นนี้ เป็นบทความที่ได้รับการคัดเลือกนำเสนอในงานรัฐศาสตร์วิชาการครั้งที่ 20 หัวข้อ "การเมืองเรื่องคนธรรมดา" วันที่ 19-20 พฤศจิกายน 2555 ณ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

** นักวิชาการอิสระ (รัฐศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

บทคัดย่อ

ปัจเจกและสังคมถูกกำหนดภายใต้กรอบที่เรียกว่า "ความปกติ/ธรรมดา" (normality) ซึ่งมาพร้อมกับการสถาปนา "ความเหมาะสม" อันเป็นเสมือนกรอบที่พยายามควบคุมร่างกายของผู้คนในสังคมให้อยู่ในระเบียบวินัย (discipline) หรือความปกติที่สถาปนาขึ้นมาผ่านตัวแบบความเป็นชาย-ความเป็นหญิง (masculinity-femininity) ที่สมบูรณ์ อันเป็นสิ่งที่สังคมให้ความคาดหวัง

อย่างไรก็ตาม สังคมไทยได้สะท้อนให้เห็นถึงการขาดพร่องต่อความเข้าใจเพศภาวะ (gender) และเพศวิถี (sexuality) ที่ถูกสร้างขึ้นในพื้นที่ทางการเมือง ซึ่งสะท้อนผ่านปรากฏการณ์การวิพากษ์วิจารณ์และโจมตีภาพลักษณ์ของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ว่าไม่มีความเหมาะสมต่อการเป็นผู้นำประเทศ บทความชิ้นนี้จึงต้องการเสนอว่า การวิพากษ์วิจารณ์นางสาวยิ่งลักษณ์ แท้ที่จริงแล้วเป็นผลผลิตของอคติทางเพศที่ยึดถือความเป็นชาย (masculinity) เป็นสารัตถะที่มาพร้อมกับอคติทางอุดมการณ์ทางการเมืองแบบต่อต้านทักษิณนิยม (anti-Thaksinism) ในฐานะมาตรวัดความเหมาะสม ฉะนั้นการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและการดำเนินนโยบายของนางสาวยิ่งลักษณ์ นอกจากจะเป็นการสถาปนาความหมายของความเป็นหญิงขึ้นมาใหม่ในพื้นที่ทางการเมืองแล้ว ยังเป็นการท้าทายการผูกขาดความหมายของผู้นำในพื้นที่ทางการเมืองโดยผู้ชาย (man) และความเป็นชาย (masculinity) เท่านั้นอีกด้วย

คำสำคัญ: ทฤษฎีเควียร์, ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, ความเป็นหญิง, เพศวิถี, ร่างกาย

บทนำ

การเมืองในปัจจุบันได้ขยายปริมณฑลมาสู่ชีวิตประจำวันของปัจเจกบุคคล การกระทำและพฤติกรรมของทั้งปัจเจกและสังคมถูกกำหนดภายใต้กรอบหรือแบบแผนการดำรงชีวิตที่สังคมกำหนดในนามของ "ความปกติ/ธรรมดา" ซึ่งมาพร้อมกับการสถาปนา "ความเหมาะสม" ที่เป็นเสมือนกรอบที่พยายามควบคุมร่างกายของผู้คนในสังคมให้อยู่ในระเบียบวินัยหรือความปกติที่สถาปนาขึ้นมาผ่านตัวแบบความเป็นชาย-ความเป็นหญิงที่สมบูรณ์อันเป็นสิ่งที่สังคมให้ความคาดหวัง

อย่างไรก็ตาม สังคมไทยได้สะท้อนให้เห็นถึงการขาดพร่องต่อความเข้าใจเพศภาวะและเพศวิถีที่ถูกสร้างขึ้นในพื้นที่ทางการเมืองที่ถูกสถาปนาให้เป็นพื้นที่ของผู้ชาย การวิพากษ์วิจารณ์โจมตีและสนับสนุนภาพลักษณ์ของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของประเทศไทยอาจถือเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำความเข้าใจมุมมองและกรอบคิดที่มีต่อความเป็นหญิงของทั้งผู้ที่ต่อต้านนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในฐานะนายกรัฐมนตรีหญิง ผ่านการเจือปนอคติวางอยู่บนอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ฉะนั้นบทความชิ้นนี้จึงมุ่งนำเสนอการวิเคราะห์ให้เห็นถึงมุมมองที่ฝ่ายที่ต่อต้านนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรมีต่อความเป็นหญิงซึ่งบทบาทและภาพลักษณ์ของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในฐานะนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของประเทศไทยถือได้ว่าเป็นกรณีศึกษาที่สำคัญอันสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการวิพากษ์มุมมองว่าด้วยเรื่องความเป็นหญิงที่นายกรัฐมนตรีถูกโจมตีกับความเป็นผู้นำใน

พื้นที่ทางการเมืองซึ่งถูกมองว่าเป็นพื้นที่ของผู้ชายและความเป็นชายเท่านั้นที่คนในสังคมคาดหวัง[1] จึงสามารถนำไปสู่การทำความเข้าใจระเบียบวินัยหรือความปกติที่มาในรูปของ "ความเหมาะสม" ในกรอบทฤษฎีทางเพศที่เรียกว่า "เควียร์" (queer theory) รวมไปถึงการสถาปนาความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นหญิงขึ้นมาใหม่ด้วย

ระเบียบกับการควบคุม: ในนามของความ "เหมาะสม"

แนวคิดที่เรียกว่าเควียร์มีที่มาจากคำว่า "queer" ซึ่งเป็นคำอังกฤษโบราณ ซึ่งแปลว่า แปลก พิลึก เพี้ยน ซึ่งในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ที่สหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรใช้คำนี้เรียกคนรักเพศเดียวกันและคนที่แต่งตัวข้ามเพศ นัยของคำสื่อถึงการดูถูก เป็นคำที่รุนแรง (หลิน 2550) การเลือกที่จะใช้คำที่ดูถูกอย่างแรงนี้มาเป็นสัญลักษณ์ก็เพื่อเป็นการท้าทายกลับไปที่โครงสร้างทางความคิดของผู้คนในสังคมที่อ้างว่ารสนิยมทางเพศของพวกเขาคือมาตรฐานและความถูกต้องนั้นแท้จริงแล้วก็เป็นความแปลก พิลึก เพี้ยนไม่แตกต่างกัน ซึ่งต่อมาในทางวิชาการได้ให้คำอธิบายว่าทฤษฎีเควียร์คือการท้าทายต่อโครงสร้างทางความคิดและโครงสร้างทางสังคมที่มีต่อประเด็นเรื่องเพศสภาวะและเพศวิถีเป็นสำคัญโดยคลี่คลายความเข้มข้นของความเป็นหญิงและความเป็นชายที่แยกขาดจากกันอย่างชัดเจนให้จางลงและชี้ให้เห็นถึงพลวัตของนิยามความเป็นหญิงและความเป็นชายที่แตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

ทฤษฎีเควียร์ในมุมมองทั่วไปมักเป็นที่เข้าใจกันว่าแนวคิดดังกล่าวรวบรวมเอาเพศที่หลากหลายเข้ามารวมไว้ด้วยกัน เช่น เกย์ เลสเบี้ยน รักร่วมสองเพศหรือไบเซ็กชวล (bisexual) ผู้ถูกเปลี่ยนเพศหรือทรานส์เซ็กชวล (transsexual) คนข้ามเพศหรือทรานส์เจนเดอร์ (transgender) ผู้ที่ยังไม่มีความชัดเจน (curious) ผู้มีเพศกำกวม (intersex) รักหลายเพศ (pansexual) และอัตลักษณ์อื่นๆ ที่มีแนวโน้มเกี่ยวข้อง (Ryan 2007, 507) ซึ่งการเหมารวมเช่นนี้ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจผิดที่มีต่อทฤษฎีเควียร์ได้ว่าแนวคิดนี้เป็นการรวมเอาเพศสภาวะและเพศวิถีที่ผิดแผกไปจากพวกรักต่างเพศ (heterosexual) และเหมารวมไปว่าทฤษฎีเควียร์สนับสนุนพวกรักร่วมเพศ (homosexual) เท่านั้นและกีดกันพวกรักต่างเพศ (heterosexual) กล่าวคือ เป็นแนวคิดที่ยึดเอาความรักร่วมเพศเป็นสารัตถะ (essentialist homosexuality)

อันที่จริงแล้ว จุดยืนหลักที่แนวคิดนี้ต้องการนำเสนอ เป็นการมุ่งวิพากษ์ประเด็นเรื่องอัตลักษณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัตลักษณ์ทางเพศ เพราะในขณะที่เกย์และเลสเบี้ยนศึกษา (gay and lesbianstudies) มาเป็น "ซับเจค" (subject) และหยิบเอาความเป็นรักร่วมเพศ (homosexuality) มาเป็นศูนย์กลางการศึกษาอัตลักษณ์ ทฤษฎีเควียร์กลับลดทอนความเป็นศูนย์กลางนั้นและรื้อถอนเพศวิถีและอัตลักษณ์และปล่อยให้ทั้งสองประเด็นเปิดกว้างและไม่ตายตัวต่อไป (โปรดดู Grosz 2013; Mock 2003; Smith 1999) ผู้วิพากษ์วิจารณ์แนวคิดเกย์และเลสเบี้ยนศึกษา มักเสนอว่า แนวคิดนี้สร้างความชอบธรรมให้สังคมในการใช้บรรทัดฐานรักต่างเพศมาตัดสินการแสดงออกแบบรักร่วมเพศในฐานะ "คนอื่น/คนนอก"

[1] ทั้งนี้ อุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันของฝ่ายที่สนับสนุนและต่อต้านนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ส่งผลกระทบอันสำคัญต่อมุมมองที่ทั้งสองฝ่ายมี รวมทั้งการให้เหตุผลและตัดสินเชิงคุณค่าต่อการกระทำและตัวตนของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อีกด้วย

(the other) แนวคิดนี้ได้สร้างพรมแดนคู่ตรงข้ามขึ้นมาซึ่งวางอยู่บนความพึงพอใจทางเพศและการแสดงออก หากแต่ทฤษฎีเควียร์กลับต้องการที่จะก้าวข้ามพรมแดนและปล่อยให้คู่ตรงข้ามสลายพรมแดนและกลายเป็นสิ่งที่คลุมเครือ/นิยามไม่ได้ (Ryan 2007, 510)

ในขณะที่หัวใจของทฤษฎีเควียร์คือ ความเลื่อนไหลของเพศสภาวะและเพศวิถีแนวคิดที่อธิบายอัตลักษณ์ทางเพศที่เลื่อนไหลไปมาอันมีส่วนสำคัญในการวางรากฐานทางความคิดให้กับแวดวงการศึกษาเพศสภาวะและเพศวิถีที่มักถูกกล่าวถึงมากที่สุดนั้นคือ แนวคิด **"ปฏิบัติการแสดง"** (performativity) ของนักคิดผู้ยืนหยัดอยู่ระหว่างพรมแดนของทฤษฎีเควียร์และทฤษฎีสตรีนิยมอย่าง Judith Butler (1990) ที่อธิบายอัตลักษณ์ทางเพศของปัจเจกบุคคลผ่านแนวคิดดังกล่าวโดยมุ่งอธิบายว่าอัตลักษณ์นั้นถูกประกอบสร้างในเชิงการแสดงโดยการแสดงออก (expressions) ที่กล่าวกันว่าเป็นผลลัพธ์ของอัตลักษณ์ดังกล่าว (Butler 1990, 25) กล่าวคือ เพศสภาวะคือสิ่งที่เรากระทำในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งมากกว่าที่จะเป็นอัตลักษณ์ที่ตายตัวนั่นเอง

นอกจากนี้ Judith Butler ได้นำเสนอ **"ปัญหาเชิงสัณฐานวิทยา"** (morphological issues) ที่หลอมรวมเข้ากับเพศสภาวะ กล่าวคือ **"อุดมคติของทวิสัณฐาน"** (dimorphic ideals) ซึ่งหมายถึงรูปแบบในอุดมคติของร่างกายผู้ชายและผู้หญิง ได้สะท้อนสิ่งที่ผู้ชายเป็นซึ่งแตกต่างจากสิ่งที่ผู้หญิงเป็น (Butler and Taylor 2002, 200) ดังนั้นสิ่งที่ Butler ต้องการจะนำเสนอในรายละเอียดก็คือว่า ส่วนต่างๆ ของร่างกายคนเราถูกกำหนดให้ใช้งานในบางจุดประสงค์เท่านั้นและมันยังสามารถสะท้อนให้เห็นได้ถึงลักษณะที่เพศสภาวะถูกประกอบสร้างขึ้นด้วย (Butler and Taylor 2002) การวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ผู้หญิงมีและการสะท้อนตนเองในฐานะ **"ซับเจค"** (subjects) อาจถูกประกอบสร้างขึ้นภายใต้วาทกรรม ปฏิบัติการ และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Grimshaw 1993, 53) ในขณะเดียวกันโครงสร้างทางสังคมถูกครอบงำด้วย **"ซับเจค"** (subjects) ที่ถูกทำให้กลายเป็นสิ่ง **"ธรรมดา"** และ **"เป็นธรรมชาติ"** (normal and natural) ที่ซึ่งในขณะเดียวกันก็ได้สร้างความเป็นอื่นที่ **"ผิดปกติ"** และ **"เป็นเชื้อโรค"** (perverse and pathological) ขึ้นมา โครงสร้างดังกล่าวกำลัง **"ลดทอนคุณค่าของตรรกะแห่งความอดทนอดกลั้นหรือการเป็นตัวแทนของผลประโยชน์ทางการเมืองที่เรียบง่าย อันเป็นการสนับสนุนการต่อต้านระบอบแห่งความปกติให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น"** *(**"**Minoritizing logic of toleration or simple political interest-representation in favor of a more thorough resistance to regimes of the normal.**"**)* (Warner 1993, XXV; Halberstam and Muoz 2005, 3)

กล่าวโดยสังเขป แนวคิดที่เรียกว่าเควียร์คือการท้าทายโครงสร้างทางความคิดและโครงสร้างทางสังคมที่เข้าควบคุมเพศสภาวะและเพศวิถี ในนามของระเบียบวินัยและความเหมาะสมนั่นเอง ซึ่ง Judith Butler ได้สะท้อนให้เห็นว่าโครงสร้างทางสังคมแบบปิตาธิปไตย (patriarchy) อันมีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการกำหนดมาตรวัดความเป็นปกติและความเป็นอื่น อันจะต้องนำมาซึ่งการเบียดขับหรือการทำให้กลายเป็นความปกติ

ในขณะเดียวกัน Michel Foucault นักคิดยุคหลังสมัยใหม่ชื่อดังผู้เป็นต้นธารทางความคิดของ Judith Butler ได้มองเพศวิถีว่าเป็นอัตลักษณ์อันเป็นพื้นฐานของแต่ละคน ซึ่งอัตลักษณ์ที่กล่าวมานี้มักถูกครอบงำและกดทับโดยโครงสร้างทางสังคมที่สร้าง

ปฏิบัติการขึ้นมาควบคุมความหมายและสัญญะบนร่างกายของมนุษย์ โครงสร้างทางสังคมได้กำหนดว่าอะไรคือความปกติหรือความเบี่ยงเบน ในขณะเดียวกัน การใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายก็ถูกกำหนดให้เป็นไปตามหน้าที่ที่สังคมกำหนดขึ้น เช่น ปากใช้กินอาหารเท่านั้น (หากใช้ปากเพื่อเปิดลูกบิดประตู หรือใช้ปากเพื่อสร้างความสุขทางกามารมณ์ก็นับว่าเป็นความผิดปกติ เป็นสิ่งสกปรก น่ารังเกียจ) หรือแม้กระทั่งการใช้ทวารหนักเพื่อการขับถ่ายเท่านั้น (การใช้ทวารหนักเพื่อมีเพศสัมพันธ์จึงเป็นความผิดปกติ ผิดธรรมชาติ) เป็นต้น[2] ซึ่ง Foucault เรียกปรากฏการณ์นี้ว่า **"ชีวอำนาจ"** (bio-politics) หรือการใช้อำนาจควบคุมร่างกายนั่นเอง ทั้งนี้ Foucault ได้เสนอว่า

> *"ร่างกายนั้นมิได้ถูกทำให้เป็นเรื่อง 'เพศ' แต่ไหนแต่ไรมา ก่อนที่จะมีการกำหนดโดยวาทกรรมที่มาพร้อมกับสารัตถะนิยมว่าด้วยเรื่องเพศหรือแนวความคิดว่าด้วยเรื่องธรรมชาติ หากแต่ร่างกายมีความหมายขึ้นมาได้จากวาทกรรมในบริบทของความสัมพันธ์เชิงอำนาจในฐานะที่มันเป็นเครื่องมือและผลลัพธ์ของการใช้อำนาจ ซึ่งเพศวิถีเป็นการจัดระเบียบที่สำคัญต่ออำนาจ วาทกรรม ร่างกายและความรักใคร่เช่นนี้ Foucault จึงมองเพศวิถีว่าเป็นแนวคิดที่ถูกสร้างขึ้นมาต่างหาก ซึ่งมันได้แผ่ขยายและอำพรางความสัมพันธ์เชิงอำนาจเอาไว้" (Butler 1989,116)*

จากข้อเสนอดังกล่าว ร่างกายจึงถูกทำให้กลายเป็นเพศผ่านวาทกรรมเพศวิถีซึ่ง Butler ก็ได้แสดงความเห็นที่สอดคล้องกันกับ Foucault ในประเด็นร่างกายโดยเสนอต่อยอดเกี่ยวกับร่างกายของผู้หญิงว่า

> *"ร่างกายของมารดา (maternal body) ถูกทำความเข้าใจในฐานะผลลัพธ์หรือผลกระทบของระบบเพศวิถีที่ซึ่งร่างกายผู้หญิงนั้นจะต้องอนุมานได้ว่ามีความเป็นแม่ (maternality) เป็นสารัตถะของตัวตนและกฎแห่งความปรารถนาแห่งร่างกายนั้น" (Butler 1989, 116)*

นอกจากนี้ Foucault ยังเน้นย้ำในบทสุดท้ายของงานเขียนเล่มชื่อด้านเพศวิถีที่มีชื่อว่า **"The History of Sexuality"** (1980) โดยเขาได้ระบุว่า

> *"เพศถูกทำให้เข้าใจได้ว่ามันผูกโยงเข้ากับความเป็นหนึ่งเดียวกันที่ถูกสร้างขึ้น (artificial unity) องค์ประกอบทางกายวิภาค (anatomical elements) หน้าที่ทางชีววิทยา (biological functions) พฤติกรรม (conducts) ความรู้สึก (sensations) และความพึงพอใจ (pleasures) ทั้งหมดนี้เข้าไว้ด้วยกัน ในขณะเดียวกันมันก็ทำให้เราสามารถใช้เอกภาพที่ถูกสร้างขึ้นมา (fictitious unity) นี้ ให้เป็นเสมือนหลักการที่เป็นเหตุเป็นผล (causal principle) และมีความหมายที่รับรู้โดยทั่วไป (omnipresent meaning) ดังนั้น*

[2] การใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายก็ถูกกำหนดให้เป็นไปตามหน้าที่ที่สังคมกำหนดขึ้น เช่น การใช้ลิ้นและน้ำเสียงในการพูดภาษาอังกฤษกล่าวสุนทรพจน์ในที่สาธารณะด้วยจริตที่สังคม (ชนชั้นกลางในเมืองที่ยึดเอาแบบแผนและค่านิยมของกลุ่มตนเป็นมาตรฐาน) หรือแม้กระทั่งการไม่อนุญาตให้ใช้ดวงตาและน้ำตาแสดงออกถึงความรู้สึกเสียใจ/ปลาบปลื้มด้วยการร้องไห้ของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ก็ถูกนับรวมด้วยเช่นกัน

เพศจึงสามารถทำหน้าที่เป็นสื่อสัญญะที่มีลักษณะเฉพาะตัว (unique signifier) แต่เป็นความหมายสัญญะที่สากล (universal signified) ได้ในเวลาเดียวกัน" (Foucault 1980, 154; Butler 1989, 116)

ทั้งนี้ Foucault ต้องการที่จะโต้เถียงกับความเชื่อเดิมๆ เกี่ยวกับอำนาจที่ว่าคนเราสามารถควบคุมร่างกายของตนเองได้โดยสมบูรณ์ หากแต่ในความเป็นจริงนั้นร่างกายของเรากลับถูกควบคุมโดยไม่รู้ตัว นอกจากนี้ Foucault ต้องการจะสื่อว่าร่างกายยอมรับความจริงที่วาทกรรมสถาปนาขึ้นมาต่างหาก จนทำให้ร่างกายต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจของการนิยามความจริงตามวาทกรรมนั้นและยอมรับการบงการจากความจริงนั้นด้วย (อานันท์ กาญจนพันธุ์ 2552, 131) ซึ่งการยอมรับการบงการเช่นนี้เป็นการยอมให้ความคิดเข้ามายึดโยงเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายและจิตใจของตนเอง (embodiment) จนความคิดดังกล่าวมีอำนาจบงการคนนั้นบังคับตัวเองโดยไม่รู้ตัว ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าอำนาจมีลักษณะที่เป็นความสัมพันธ์เชิงครอบงำที่ซับซ้อน (multiplicity of domination) (อานันท์กาญจนพันธุ์ 2552) กล่าวโดยสังเขป อำนาจปฏิบัติการผ่านเทคนิคของวาทกรรมทำให้ร่างกายของเราถูกควบคุมจากความจริงที่วาทกรรมสร้างขึ้นและจิตใจก็ควบคุมร่างกายโดยที่เราไม่รู้ตัวนั่นเอง

ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร: คน (ที่ถูกทำให้) "ไม่" ธรรมดาในพื้นที่การเมือง

พื้นที่ทางการเมืองถูกมองว่าเป็นพื้นที่สาธารณะที่เป็นของผู้ชายมาแต่ไหนแต่ไร หากแต่นับตั้งแต่การเรียกร้องสิทธิสตรีและความเท่าเทียมหญิง-ชายในโลกตะวันตก ผู้หญิงก็เริ่มมีบทบาทมากยิ่งขึ้นในพื้นที่สาธารณะอย่างเวทีทางการเมืองทั้งในและนอกสภา

อย่างไรก็ตามโครงสร้างทางสังคมได้สร้างวาทกรรม กำหนดหน้าที่ทางเพศสภาวะ (gender role) อันผูกติดกับเพศสรีระของประชากรเอาไว้ ทำให้แม้ผู้หญิงจะเรียกร้องให้เกิดความเท่าเทียมได้ในทางทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติแล้วนั้นกลับเป็นไปได้ยากที่จะประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับทัดเทียมผู้ชาย ทั้งนี้วาทกรรมดังกล่าวได้ขับเน้นลักษณะของพื้นที่ทางการเมืองว่าเป็นพื้นที่ของการใช้เหตุผล อันเป็นคุณลักษณะของผู้ชาย ในขณะที่คู่ตรงข้ามของเหตุผลอย่างอารมณ์ ซึ่งถูกตีค่าว่าเป็นคุณสมบัติของผู้หญิง (Hooper 2001, 43-44) นั้น ไม่ได้รับการยอมรับในพื้นที่ทางการเมืองซึ่งเป็นพื้นที่ที่สถาปนาความเป็นชายที่สมบูรณ์ ชายผู้เป็นผู้นำ มีความเด็ดเดี่ยวและเข้มแข็งแห่งนี้[3]

นับตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษที่ 70 การศึกษาความเป็นผู้นำและบทบาทของผู้หญิงนั้นแตกต่างไปจากความเป็นผู้นำของผู้ชาย เป็นสิ่งที่น่าสนใจที่จะ

[3] อย่างไรก็ตามเท่าที่เราสามารถพบเห็นในปัจจุบัน แทบกล่าวได้ยากว่า พื้นที่ทางการเมืองของผู้ชายมีการใช้เหตุผลเท่านั้น เพราะในความเป็นจริง ไม่ว่าจะหญิงชายต่างก็ใช้อารมณ์ (หรือใช้เหตุผลประกอบกับอารมณ์) เข้าห้ำหั่นกันในเวทีทางการเมืองทั้งสิ้น

จดจำว่า "เพศ" ในฐานะที่เป็นความแตกต่างในการศึกษาความเป็นผู้นำนั้นมิได้ถูกหยิบยกมากล่าวถึงหรืออธิบายมากนัก เพราะนักทฤษฎีที่ศึกษาเรื่องความเป็นผู้นำต่างก็มุ่งเน้นและให้ความสนใจที่ผู้ชายเท่านั้น (Brandser 1996; Silvestri 2003, 102-103) แต่ในเวลาต่อมา ผู้หญิงได้ก้าวเข้าสู่พื้นที่ขององค์การต่างๆ มากยิ่งขึ้น ทำให้การศึกษาความเป็นผู้นำขององค์การได้ขยายปริมณฑลมาสู่ประเด็นเรื่องเพศในองค์การ ซึ่งนักทฤษฎีต่างก็ต้องการมุ่งเน้นไปที่ความแตกต่างในเรื่องของรูปแบบความเป็นผู้นำ (leadership styles) และความมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพ แรงจูงใจในการทำงาน ความทุ่มเท ทักษะ และรูปแบบความเป็นผู้นำที่แสดงออก มาใช้เป็นปัจจัยสำคัญที่เปรียบเทียบกันระหว่างผู้นำเพศชายและผู้นำเพศหญิง (Silvestri 2003)

แนวคิดดั้งเดิมเกี่ยวกับความเป็นผู้นำนั้นถูกผูกติดกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในด้านการบริหารจัดการ ซึ่งถูกสร้างขึ้นด้วยองค์การที่มีลักษณะเข้มแข็งเป็นทางการและมีลำดับต่ำสูง เฉกเช่นการจัดระบบตามลำดับขั้นของทหาร ลักษณะร่วมที่สร้าง "ผู้นำในอุดมคติ" ขึ้นมานั้นจึงถูกพรรณนาและอธิบายจากตัวแบบดั้งเดิมด้านการบริหารที่เป็นเพศชาย (traditional male managerial model) เท่านั้น ซึ่งตัวแบบดังกล่าวได้รับเอาลักษณะจำเพาะของความเป็นชาย อันได้แก่ ความแข็งกร้าว การแข่งขัน และการมีเหตุมีผล เข้าไว้ด้วย (White 1995; Silvestri 2003, 103)

ในขณะเดียวกัน แนวคิดดั้งเดิมเกี่ยวกับความเป็นผู้นำได้สะท้อนให้เห็นว่า ท้ายที่สุดรูปแบบความเป็นผู้นำของทั้งสองเพศนั้นมีความแตกต่างเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เนื่องด้วยความเป็นผู้นำเป็นลักษณะสำคัญของความเป็นชาย ฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิง หากก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่งผู้นำก็ย่อมต้องปฏิบัติตนตามแบบแผนความเป็นผู้นำแบบชาย (masculine leader) ที่เป็นเสมือนแม่พิมพ์ที่มีอยู่ก่อนแล้วนั่นเอง ซึ่งคำอธิบายชุดนี้มักใช้กับผู้หญิงที่เป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จว่าเป็นผู้หญิงที่ปฏิบัติตามรูปแบบความเป็นผู้นำที่เต็มไปด้วยความเป็นชายได้ดี หรือกล่าวว่าทำได้ดีเท่ากับที่ผู้ชายทำได้ ซึ่งก็มิอาจทราบได้ว่า "ดี" ที่ว่านี้ถูกนิยามขึ้นมาโดยใครและมีลักษณะเช่นใด (Brandser 1996, 6) ท้ายที่สุดสิ่งเหล่านี้อาจสะท้อนได้ดีว่าความเป็นผู้นำและความสำเร็จด้านการทำงานในฐานะผู้นำเป็นสิ่งที่สถิตย์เสถียร ไม่เปลี่ยนแปลง เฉกเช่นความเป็นชายที่เข้มแข็ง ไม่เปลี่ยนแปลง และมีลักษณะครอบงำนั่นเอง

ในสังคมที่มีลักษณะชายเป็นใหญ่ Connell (1995, 77) ได้กล่าวถึงความเป็นชายที่มีลักษณะครอบงำ (hegemonic masculinity) ซึ่งนับได้ว่าเป็นวาทกรรมที่อยู่เหนือวาทกรรมใดๆ ในสังคม Connell and Messerschmidt (2005, 830) นิยามว่าความเป็นชายที่มีลักษณะครอบงำ คือแนวคิดที่โต้แย้งเกี่ยวกับอำนาจและความเป็นผู้นำทางการเมือง ความรุนแรงในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว และสิ่งซึ่งมีส่วนในการสร้างระเบียบทางเพศสภาวะในสังคมและถูกเน้นย้ำในสภาพแวดล้อมทางสังคมหนึ่งๆ อีกทั้งมันยังสะท้อนพื้นที่ที่ผู้ชายกำหนดตนเองในพื้นที่ของความเป็นชายในขณะที่เบียดขับผู้หญิงและความเป็นหญิงออกไป ตัวอย่างเช่นในงานของ Prokosand Padavic (2002, 443) ที่อธิบายวิธีการที่ผู้ชายใช้เบียดขับความเป็นหญิงออกจากพื้นที่ของความเป็นชายที่ผู้ชายสถาปนาอย่างสถาบันตำรวจของสหรัฐอเมริกาซึ่งผู้หญิงถูกต่อต้านและปฏิบัติเฉกเช่นคนนอกของ

สถาบัน (Crawford and Pini 2007, 4) ในขณะเดียวกัน Martin and Collinson (2002, 258) มองว่าในองค์กรที่มีความเป็นชายนี้เองที่สถานภาพ การควบคุม และทรัพยากรจะถูกใช้โดยผู้ที่ปฏิบัติตามและธำรงรักษาวิถีปฏิบัติที่มีความเป็นชายในลักษณะครอบงำ และจะกลายเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจที่ตนนำเสนอในที่สุด (Crawford and Pini 2007, 4) ในขณะที่ Hacli และ Reger (1997) อธิบายว่าการที่ผู้หญิงชาวสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรที่เข้าไปอยู่ในพื้นที่ทางการเมืองนั้นคือ "คนแปลกหน้าในพื้นที่แปลกตา" (strangers in a strange land) Hacliand Reger (1997) จึงโต้แย้งโดยเสนอความเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปได้ว่าถ้าหากผู้หญิงจะสามารถเข้าไปอยู่ในพื้นที่อันแปลกตานี้ได้ พวกเธอก็จะสามารถท้าทายสิทธิพิเศษที่ผู้ชายสร้างไว้ได้ในที่สุด (Crawford and Pini 2007, 4)

ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาในประเทศไทยจะมีนักการเมืองหญิงอยู่ในสภาไม่มากก็น้อย หากแต่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (ตำแหน่งผู้นำสูงสุดของรัฐบาล) กลับถูกผูกขาดโดยผู้ชายมาโดยตลอดนับตั้งแต่การเกิดขึ้นของรัฐสภาเมืองไทย อย่างไรก็ตามในที่สุดพื้นที่ดังกล่าวกลับถูกสั่นคลอนด้วยการก้าวเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในฐานะนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกอันนำไปสู่การท้าทายสิทธิพิเศษที่ผู้ชายครอบครองในพื้นที่ทางการเมืองซึ่งการก้าวเข้าสู่พื้นที่แห่งความเป็นชายอันเข้มข้นของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นั้น ได้มีผู้ให้ความคิดเห็นมากมายทั้งสนับสนุนและต่อต้านโดยผู้ชายและผู้หญิงด้วยกันเอง เช่นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของ "คำ ผกา" หรือ ลักขณา ปันวิชัย นักเขียนชื่อดังในเว็บไซต์ประชาไท (2554ก) ต่อการวิพากษ์วิจารณ์บทบาทของนางสาวยิ่งลักษณ์ในเวทีการเมือง ซึ่งเธอให้ความเห็นว่า

> *"ตอนนี้เรามีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้หญิงแล้ว ในเชิงสัญลักษณ์แล้ว มันคือแรงบันดาลใจที่สำคัญที่สุด ในการจะยกระดับหรือเปิดพื้นที่ทางการเมืองที่เคยเป็นพื้นที่ของผู้ชาย แล้วเป็นการพิสูจน์ว่าผู้หญิงสามารถทำได้ นี่มันมีพลังมากในเชิงสัญลักษณ์ แล้วถ้าเฟมินิสต์ทั้งหลายบ่นว่าไม่มีผู้หญิงมาทำงานการเมือง ก็โปรดลงมาจากหอคอยงาช้าง ลงมาคลุกดิน คลุกฝุ่น คลุกโคลนตม ยอมลงมาแปดเปื้อนโสมมกับการเมืองที่คุณเรียกว่าสกปรกนักหนาเถิด" (ประชาไท 2554ก)*

จะเห็นได้ว่า "คำ ผกา" สนับสนุนการก้าวเข้าสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนางสาวยิ่งลักษณ์เป็นอันมาก ในขณะเดียวกันเธอก็สะท้อนให้เห็นว่ายังคงมีนักสตรีนิยมเป็นจำนวนมากที่ไม่เห็นด้วยกับบทบาทของนางสาวยิ่งลักษณ์ในพื้นที่ทางการเมือง ในขณะที่นักวิชาการมากมายได้กล่าวถึงการที่ผู้หญิงได้กลายเป็นคนชายขอบ ถูกสถาปนาให้เป็นคน (ที่ถูกทำให้) "ไม่" ธรรมดาในพื้นที่การเมือง ในขณะเดียวกัน นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ก็ได้กลายเป็น "คนแปลกหน้าในพื้นที่แปลกตา" (strangers in a strange land) ต่อทั้งผู้ชายในสภาและการมองของคนภายนอกตามที่ Hacliand Reger (1997) เสนอ

หากแต่ยังมีผู้หญิงจำนวนมากบนโลกที่มองเห็นมาตรฐานทางเพศของชายและหญิงที่ไม่เท่าเทียมกัน และอนุญาตให้ผู้ชายสามารถหยิบยกกรอบและกฎเกณฑ์เชิงศีลธรรมจรรยาขึ้นมากล่าวอ้าง ควบคู่ไปกับการใช้ศาสนาเพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงความชอบธรรมและอำนาจในการสยบเรือนร่างและความคิดของผู้หญิง ในขณะที่ตนก็พยายามละเมิดจากกรอบที่ตนใช้ตลอดเวลา (De Beauvoir 1974, 681 ใน

ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ 2549, 145) ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของกลุ่มสตรีนิยมมากมายปรากฏออกมาในลักษณะการเรียกร้องตามกรอบแนวคิดและคำอธิบายเกี่ยวกับความเสมอภาคเท่าเทียมเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้มีพื้นที่เท่าเทียมกับที่ผู้ชายมี ในขณะที่อีกกลุ่มที่มองเห็นถึงโครงสร้างอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันและการกดขี่อันเป็นผลมาจากโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจในระบอบปิตาธิปไตยก็มุ่งเน้นที่จะปลดแอกสตรีออกจากการกดขี่ขูดรีดในรูปแบบต่างๆ

อย่างไรก็ตาม แทนที่ผู้หญิงและนักสตรีนิยมจะสนับสนุนการก้าวเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองของเธอ ในฐานะคนแปลกหน้าผู้ท้าทายพื้นที่แปลกตา หากแต่พวกเธอกลับร่วมแรงร่วมใจกันวิพากษ์วิจารณ์และต่อต้านนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในฐานะที่เป็นน้องสาวของอดีตนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ที่ทั้งคนในสภาและคนนอกสภาที่มีอุดมการณ์แบบต่อต้านทักษิณนิยม (anti-Thaksinism) ออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านในรูปแบบต่างๆ ภายใต้ชื่อมากมายแตกต่างกันไป ซึ่งคนกลุ่มนี้มักต่อต้านนโยบายใดๆ ก็ตามที่เห็นว่าเป็น "ประชานิยมทักษิณ" (Thaksin's populism) อันมักหมายถึงนโยบายของอดีตนายกฯ ทักษิณ ชินวัตร ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 2001 ซึ่งได้แก่ นโยบายการรักษาพยาบาลราคาถูก การเยียวยาหนี้สินของเกษตรกร และกองทุนหมู่บ้าน ทั้งนี้ Pasuk and Baker (2008, 63) มองว่ามันอาจเป็นเรื่องที่เหมาะสมที่จะโต้แย้งกันว่านโยบายเหล่านี้เป็นสิ่งที่สำคัญต่อชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการเมืองเรื่องการเลือกตั้งและไม่ควรที่จะถูกเรียกว่ามันเป็นเพียงแค่ "ประชานิยม" เท่านั้น ฉะนั้นการที่กลุ่มคนเหล่านี้มองว่านโยบายที่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ริเริ่มและดำเนินการ ต่างก็เป็น "ประชานิยมทักษิณ" นั้นจึงเป็นสิ่งที่ควรโต้แย้งด้วยเช่นกัน

ด้วยเหตุนี้ การวิพากษ์วิจารณ์บทบาทของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในพื้นที่ทางการเมืองส่วนใหญ่แทนที่จะเป็นการวิพากษ์วิจารณ์บทบาทของนายกรัฐมนตรีหญิงและนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลชุดนี้ กลับกลายเป็นการวิพากษ์วิจารณ์บทบาทของผู้หญิงและความเป็นหญิงที่เธอแสดงออกในพื้นที่ทางการเมือง (ของผู้ชาย) มุมมองว่าด้วยเรื่องความเป็นหญิงที่นายกรัฐมนตรีถูกโจมตีในพื้นที่ทางการเมืองจึงเป็นการตัดสินผ่านสายตาอันเปราะบางของผู้ที่มีมาตรวัดความเหมาะสมอันยึดถือความเป็นชายเป็นสารัตถะและเต็มไปด้วยอคติทางเพศที่มาพร้อมกับอคติทางอุดมการณ์ทางการเมืองแบบต่อต้านทักษิณนิยมนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ "คำ ผกา" จึงโต้ตอบกระแสการวิพากษ์วิจารณ์บทบาทของผู้หญิงและความเป็นหญิงของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่แสดงออกในพื้นที่ทางการเมือง (ของผู้ชาย) รวมทั้งกระแสของนักสตรีนิยมไทยที่เรียกร้องให้เธอมุ่งเน้นประเด็นสตรีให้สมกับเพศสรีระของเธอ ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเริ่มต้นรัฐบาลภายหลังจากการชนะการเลือกตั้งอย่างล้นหลาม โดย"คำ ผกา" กล่าวว่า

> *"คุณยิ่งลักษณ์ไม่ได้เป็นเฟมินิสต์ แต่ในฐานะที่เป็นผู้หญิงในทางชีววิทยาและเราปฏิเสธไม่ได้ว่าลำพังความเป็นหญิงทางชีววิทยา การผ่านด่านเข้ามาอยู่ในตำแหน่งแคนดิเดตนายกฯ ไม่ใช่เรื่องง่าย เมื่อพื้นที่ทางการเมืองเป็นพื้นที่ของผู้ชาย (ทางชีววิทยาเช่นกัน) มาโดยตลอด..." (ประชาไท 2554ก)*

อย่างไรก็ตาม ประชาไท ธนณรงค์ (2555) กลับเสนอข้อคิดเห็นที่ตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิงกับ "คำ ผกา" และไม่เห็นว่าการก้าวเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองของเธอเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองและสังคมแต่อย่างใด หากแต่มองเห็นว่าเป็นเพียงกลยุทธ์หนึ่งที่ พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ใช้ในเกมการเมืองเท่านั้น โดยกล่าวว่า

> *"ดั่งที่ ทักษิณ ชินวัตร คนที่ส่งยิ่งลักษณ์ มาเป็นนายกฯ ด้วยเพราะว่าเป็นผู้หญิง <u>เอาความอ่อนไปสู้กับความแข็ง</u> [เน้นโดยผู้เขียน] เพราะรู้ดีว่าคนไทยเป็นคนใจอ่อน เห็นผู้หญิงเท่านั้นแหละ ไม่ต่างจากเทียนลนไฟ ฉะนั้นเมื่อ ยิ่งลักษณ์ อยู่มาแบบไม่รู้อีโหน่อีเหน่เลยได้ถึง 1 ปี นั่นแสดงว่าแผนของทักษิณสำเร็จ" (ประชาไท ธนณรงค์ 2555)*

ทั้งนี้ข้อความของประชาไท ธนณรงค์ กำลังพยายามอธิบายว่าแท้ที่จริงแล้ว อำนาจที่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรครอบครองนั้นมีที่มาอยู่ที่การเป็นน้องสาวของอดีตนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร อำนาจดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นโดยตัวเธอเองภายหลังการที่เธอดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หรือนับตั้งแต่ก่อนการลงสมัครที่เธอดำรงตำแหน่งเป็นประธานบริษัทเอสซี แอสเสท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และประธานกรรมการบริหาร บริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) แต่อย่างใด เธอจึงเป็นเพียงเครื่องมือหรือหุ่นเชิดของทักษิณในเกมการเมืองเท่านั้น โดยเน้นย้ำว่าเธอมิได้มีความสามารถหากแต่พึ่งพานามสกุล "ชินวัตร" และได้รับการสนับสนุนจากพี่ชายในทุกๆ ด้านและอำนาจในฐานะน้องสาวของอดีตนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร ทำให้เธอมีอำนาจและความชอบธรรมมากพอที่จะทำให้ตัวเธอเองสามารถลงสมัคร ส.ส. บัญชีรายชื่อหมายเลข 1 พรรคเพื่อไทยเพื่อชิงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในการเลือกตั้งช่วงกลางเดือนพฤษภาคม 2554 ซึ่งอำนาจและความชอบธรรมนั้นย่อมเป็นเสมือนอำนาจอันปกติที่เห็นได้ทั่วไปในเกมการเมือง หากแต่ผิดแผกแตกต่างไปจากความธรรมดาสามัญตรงที่เธอ ในฐานะผู้สืบทอดอำนาจ คือคนที่ "ไม่ปกติ" ในวงการการเมืองนั่นเอง[4]

ในทางตรงกันข้าม "คำ ผกา" หรือลักขณา ปันวิชัย กลับเสนอว่าในความเป็นจริง แม้ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จะเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองได้เพราะพี่ชาย กระนั้น ปัจจัยดังกล่าวมิใช่ข้อได้เปรียบแต่อย่างใด หากแต่เป็นตัวการสำคัญที่จะทำให้เธอต้องพาตัวเองรอดพ้นไปจากคำติฉินนินทาและต้องพิสูจน์ตัวเองในฐานะนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยดังนี้

> *"การถูกมองว่าเป็นโคลนนิ่งทักษิณยิ่งทำให้ยาก ถามว่าเป็นโคลนนิ่งทักษิณนี่เป็นข้อได้เปรียบไหมในสังคมไทย ต้องตอบก่อนว่า ไม่ใช่ข้อได้เปรียบโดยสิ้นเชิง ในฐานะที่เธอมาจากครอบครัวทางธุรกิจที่ดีเป็นข้อได้เปรียบไหมไม่ ทั้งหมดนี้เป็นจุดอ่อนหมด เพราะเหล่านี้เป็นสิ่งที่จะโจมตีเธอว่าไม่ได้ขึ้นมาด้วยตัวเอง ไม่ได้ยืนขึ้นมาด้วยขาของตัวเอง นี่คือข้อเสียเปรียบนะคะไม่ใช่ข้อได้เปรียบ" (ประชาไท 2554ก)*

[4] ถึงแม้ว่าเธอจะถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มเครือญาติหรือพันธมิตรของทักษิณ ชินวัตร และคู่ควรแก่การปฏิเสธและต่อต้านในสายตาของผู้ที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบต่อต้านทักษิณนิยม (anti-Thaksinism) กระนั้นการดูถูกดูแคลนความเป็นหญิงของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ก็มิอาจบังเกิดความชอบธรรมได้อยู่ดี

มอง “ยิ่งลักษณ์ ยิ่งเละ” ผ่านกรอบเควียร์[5]

มุมมองและกรอบคิดที่มีต่อความเป็นหญิงของทั้งผู้ที่สนับสนุนและผู้ที่ต่อต้านนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในฐานะนายกรัฐมนตรีหญิงสามารถมองผ่านกรอบคิดที่ท้าทายโครงสร้างทางความคิดและโครงสร้างทางสังคมที่เข้าควบคุมเพศสภาวะและเพศวิถีในนามของระเบียบวินัยและความเหมาะสมอย่างกรอบทฤษฎีเควียร์ได้ด้วย หากแต่อย่างไรก็ตามมุมมองที่ผูกติดอยู่กับระเบียบวินัยและความเหมาะสมที่ควบคุมนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในฐานะผู้หญิงและในฐานะนายกรัฐมนตรีกลับถูกขับเน้นมากยิ่งขึ้นผ่านการเจือปนอคติที่วางอยู่บนอุดมการณ์ทางการเมือง

การวิพากษ์วิจารณ์นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นทางการนับตั้งแต่การเข้าสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ที่ต้องเผชิญหน้ากับวิกฤตการณ์น้ำท่วม ในเหตุการณ์ดังกล่าว เธอต้องฝ่าฟันอุปสรรคทั้ง “สงครามน้ำ” ในฐานะปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และ “สงครามน้ำลาย” ในฐานะปรากฏการณ์ทางการเมือง ทั้งนี้ ประเด็นความเป็นหญิงของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่ถูกนำมาโจมตีในฐานะเป็นผู้ทำลายภาพลักษณ์ของผู้นำหญิงที่ดี เริ่มต้นขึ้นเมื่อเธอหลั่งน้ำตา ทั้งนี้ สวนดุสิตโพลได้สำรวจประชามติโดยเชื่อมโยงประเด็นดังกล่าวเข้ากับ “ประสิทธิภาพในการบริหาร” และสรุปผลว่าประชาชนกว่าร้อยละ 64.51 มองว่าการร้องไห้ของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นการแสดงออกที่ส่งผลกระทบเชิงลบแก่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในแง่ที่ว่ายังขาดภาวะผู้นำ อีกทั้งยังระบุด้วยว่านายกรัฐมนตรีที่ดีควรควบคุมอารมณ์ให้ดีกว่านี้ (เนตรดาว เถาถวิล 2554)

อย่างไรก็ตาม เนตรดาว เถาถวิล ได้แสดงทรรศนะต่อประเด็นดังกล่าวโดยถอดรหัสทางวัฒนธรรมว่า ผลของการสำรวจดังกล่าวเป็นผลของวัฒนธรรมที่ปราศจากความเท่าเทียมกันทางเพศและสร้างคุณสมบัติทางเพศแบบคู่ตรงข้ามขึ้นมาเป็นสารัตถะสำคัญที่บ่งบอกถึงเพศสภาวะที่แตกต่างกันระหว่างชาย-หญิงเท่านั้น โดยสรุปว่า

> *“...‘น้ำตานายกหญิง’ จึงถูกให้ความหมายว่าเป็นความอ่อนไหว ความอ่อนแอ ความอ่อนหัด ความไร้วุฒิภาวะ ความไร้ฝีมือ ฯลฯ เป็นลักษณะทางธรรมชาติของผู้นำเพศหญิง ตรงกันข้ามกับลักษณะทางธรรมชาติของผู้นำเพศชายที่เชื่อกันว่าเข้มแข็ง อดทน อดกลั้นต่อสิ่งยั่วยุ ควบคุมกิเลสได้ มีวุฒิภาวะ ให้ความสำคัญกับเหตุผลมากกว่าอารมณ์ ฯลฯ” (เนตรดาว เถาถวิล 2554)*

ในขณะเดียวกัน นักการเมืองหญิงจากพรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลต่างก็ตบเท้าออกมาแสดงทรรศนะต่อการหลั่งน้ำตาของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มากมาย ทั้งนี้ หนึ่งในความความเห็นที่มีความน่าสนใจคือความเห็นของนางสาวมัลลิกา บุญมีตระกูล รองโฆษกพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเสนอให้เห็นถึงพลวัตในการให้ความหมายของการกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมหนึ่งๆ ของผู้หญิง ซึ่งในที่นี้คือการร้องไห้ ได้อย่างน่าสนใจดังนี้

[5] “ยิ่งลักษณ์ ยิ่งเละ” ในที่นี้มีความหมายสื่อถึง ผู้ต่อต้านนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นั่นเอง ผู้เขียนได้มีประสบการณ์พบเห็นป้ายแสดงข้อความในการชุมนุมของฝ่ายต่อต้าน ผู้เขียนจึงได้รับแรงบันดาลใจในการนำคำดังกล่าวมาใช้เรียกผู้ต่อต้านในส่วนนี้ของบทความ

> *"การร้องไห้ครั้งที่ 1 น่าสงสาร ร้องไห้ครั้งที่ 2 น่าเห็นใจ ร้องไห้ครั้งที่ 3 มันเริ่มน่าสงสัย แต่พอครั้งที่ 4 อันนี้ผู้หญิงคนนี้เริ่มเยอะไปละ จริตเยอะจนคนดูถูกผู้หญิงในภาพรวม" (พรรคประชาธิปัตย์ 2554)*

ในเวลาต่อมา เพศสภาวะของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ก็ถูกหยิบยกมาเป็นประเด็นทางการเมือง เมื่อนายเอกยุทธ อัญชันบุตร เจ้าของเว็บไซต์ไทยอินไซเดอร์ ได้โพสต์ข้อความในเฟซบุ้คเพื่อโจมตีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อันเป็นจุดกำเนิดของวาทกรรม "กะหรี่" และ "คนโง่" รวมทั้งลดทอนศักดิ์ศรีด้วยการร้อยเรียงวาทกรรม "ขายชาติ" ที่มักใช้ลดทอนฝ่ายสนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เข้ากับวาทกรรม "กะหรี่/หญิงชั่ว" ที่มักใช้ดูถูกผู้หญิงไทย โดย "ชัย ราชวัตร" นักเขียนการ์ตูนการเมืองอาวุโสแห่งไทยรัฐ ซึ่งโพสต์ข้อความลงเฟซบุ้คส่วนตัวพร้อมภาพนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2556 ภายหลังจากวันที่ 29 เมษายน ที่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เดินทางไปปาฐกถา ณ เมืองอูลานบาตอร์ ประเทศมองโกเลีย โดยมีข้อความเสียดสีว่า

> *"โปรดเข้าใจ กระหรี่ไม่ใช่หญิงคนชั่ว กระหรี่แค่เร่ขายตัว [คงตัวสะกดดั้งเดิม] แต่หญิงคนชั่วเที่ยวเร่ขายชาติ" (มติชนออนไลน์ 2556)*

ทั้งนี้ข้อความดังกล่าวถูกตอบโต้อย่างหนักจากนักวิชาการมากมาย ทั้งนี้ความเห็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ ความเห็นของ รองศาสตราจารย์ ดร.ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นักสตรีนิยมชื่อดังของไทย ที่กลับเสนอมุมมองที่ต่างออกไป โดยกล่าวว่า

> *"'ผู้หญิงขบถ' เรื่องเพศ/ความคิด/วิถีชีวิตมักถูกสถาปนาให้เป็นกะหรี่ การจัดให้ผู้หญิงเป็นกะหรี่สะท้อนความกลัวอำนาจของการไม่สยบยอมของเธอ สำหรับข้าพเจ้า [เน้นโดยผู้เขียน] การถูกตีตรากะหรี่คือการยกย่องทางอ้อมในความไม่สยบยอมและขัดขืนกรอบความเป็นหญิงดีที่กำกับชีวิตไม่กล้าและเข้มแข็งมากๆ เป็นกะหรี่ไม่ได้ค่ะ" (มติชนออนไลน์ 2556)*

แต่อย่างไรก็ตาม ความเห็นดังกล่าวก็ถูกคัดค้านโดยรองศาสตราจารย์ ดร.เกษียร เตชะพีระ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งพยายามชี้ให้เห็นถึงปัญหาของการใช้คำนี้ในทางบวกในขณะที่สังคมยังคงติดอยู่กับความหมายในทางลบ โดยกล่าวว่า

> *"คำที่สำคัญที่สุดในข้อความของอ.ชลิฯ ข้างต้นคือ "สำหรับข้าพเจ้า..." นะครับ สำหรับคนอื่นไม่แน่ และเขาย่อมอาจประเมินค่าและคิดต่างไปตามฐานทรรศนะและประสบการณ์ของเขา ทรรศนะและประสบการณ์ของเขาอาจผิด ไม่รอบด้าน บกพร่อง ฯลฯ แต่เขาคิดแบบนั้นอ่ะ และเมื่อเขาถูกเรียกด้วยถ้อยคำดังกล่าว เขาก็อาจรู้สึกต่างไปจาก อ.ชลิฯ ก็เป็นได้" (มติชนออนไลน์ 2556)*

นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ยังคงถูกฝ่ายต่อต้านใช้วาทกรรม "กะหรี่" ควบคู่ไปกับวาทกรรม "ขายชาติ" อย่างต่อเนื่องบนเวทีชุมนุมของคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กปปส.) อาทิ เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2557 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเสริฐ

วศินานุกร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้ซึ่งกล่าวดูถูกดูแคลนนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ด้วยการลดทอนให้เธอเป็นเพียงร่างกายของผู้หญิงที่เปราะบาง โดยสถาปนาวาทกรรม “กะหรี่” แฝงเร้นไว้ภายใต้คำกล่าวเหล่านั้น (โปรดดู ภัควดี วีระภาสพงษ์ 2557) และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักษ์ พันธ์ชูเพชร อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้ซึ่งสร้างวาทกรรม “ล่อเพื่อชาติ” ควบคู่ไปกับการฉวยใช้วาทกรรม “เอาอยู่” ที่ครั้งหนึ่งเคยใช้ทำลายชื่อเสียงของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มาแล้ว (โปรดดู ภัควดี วีระภาสพงษ์ 2557)[6]

การเดินทางของวาทกรรม “กะหรี่” ที่ใช้เสียดสีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในข้อความของ “ชัย ราชวัตร” ในเบื้องต้นที่อ้างว่า ไม่ได้เป็นการด่าทอนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โดยตรงนั้น ได้แปรสภาพจาก คำด่าทอผู้หญิงที่เจ็บที่สุด มีสถานะทางสังคมและทางเพศต่ำที่สุด จนวาทกรรมดังกล่าวได้กลายเป็นมลทิน (stigma) ที่ผูกติดอยู่กับนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ทุกครั้งที่กล่าวถึงในทางลบ และท้ายที่สุด ทุกคนก็ได้นำเอาวาทกรรมดังกล่าวเข้าสู่ความคิด (internalize) และเชื่อไปโดยปริยายว่าเธอเป็น “กะหรี่ในทางพฤติกรรม” ผ่านการผลิตซ้ำอยู่ทุกเมื่อเชื่อวันโดยไม่มีมูลความจริงหรือหลักฐานอ้างอิงหากแต่ถูก “ความจริง” ที่สถาปนาขึ้นจากวาทกรรมเท่านั้นที่ทำให้เชื่อได้ว่าเธอเป็น “กะหรี่” นั่นเอง

จะเห็นได้ว่า ฝ่าย “ยิ่งลักษณ์ ยิ่งเละ” หรือฝ่ายต่อต้านนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรต่างก็มุ่งเน้นที่จะลดทอนตัวตนและอัตลักษณ์ของนาวสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ลงด้วยวาทกรรมต่างๆ จนทำให้เธอกลายเป็นเพียง “เรือนร่างที่เปลือยเปล่า” (bare body) ซึ่งความคิดเห็นและข้อเสนอของฝ่ายต่อต้านดังที่ยกตัวอย่างไว้ข้างต้น ชี้ให้เห็นได้ว่า พวกเขากำลังลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเท่าเทียมกันทางเพศ โดยนำเอาความเป็นหญิงของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มาเป็นสารัตถะสำคัญในการวิพากษ์วิจารณ์ภายใต้กรอบที่เต็มไปด้วยอคติทางเพศและอคติทางอุดมการณ์ทางการเมืองแบบต่อต้านทักษิณนิยม

นอกจากนี้ มุมมองดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็นการนับรวมเพื่อไม่ให้เป็นส่วนที่ถูกนับรวม (counted as the miscounted หรือ the part of no part) ซึ่งเป็นแนวคิดที่นำเสนอโดยนักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่มีชื่อว่า Jacque Rancire ผู้ซึ่งอธิบายว่าการเมือง (la politique) คือสิ่งที่ปลดเปลื้องเปิดเผยสิ่งที่ระเบียบทางสังคม (la police) ซุกซ่อนและกดทับไว้อย่างรุนแรง การเมืองเป็นกระแสธารที่มาขัดขวางความต่อเนื่องของระเบียบทางสังคมให้ชะงักงัน และยังทำให้ฉันทามติของคนในสังคมรวมทั้งสามัญสำนึก ซึ่งอยู่ในรูปของการยินยอมพร้อมใจกับสิ่งที่เป็นมาตลอดและเชื่อว่านั่นคือสิ่งที่ดีที่สุดเสมอต้องขาดสะบั้นลง อีกทั้งการเมืองยังเปิดเผยให้เห็นถึงความอยุติธรรม ความไม่เท่าเทียม และอคติที่

[6] เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการผลิตซ้ำคำพูดที่เต็มไปด้วยความเกลียดชัง ซึ่งมิใช่จุดประสงค์หลักของผู้เขียนแต่แรกเริ่มเดิมที ผู้เขียนจึงเห็นสมควรที่จะหลีกเลี่ยงการบันทึกข้อความเหล่านั้นไว้ในรูปแบบของการอ้างอิงในเครื่องหมายอัญประกาศ และถ้าหากจุดนี้ ทำให้ผู้อ่านแลเห็นเป็นจุดบกพร่อง ผู้เขียนก็ขอน้อมรับคำวิจารณ์ดังกล่าวโดยดุษฎี

แผ่ซ่านอยู่ในทุกอณูของโครงสร้างทางสังคม (Soravis 2013) ในที่นี้ ชุดคำอธิบายของ Rancire จึงอาจสะท้อนให้เห็นประเด็นที่สำคัญสองประการ ดังนี้ ประการแรก ความเป็นหญิงของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่ปรากฏขึ้นใหม่ในพื้นที่ทางการเมืองที่เข้มข้นไปด้วยความเป็นชาย ซึ่งก็คือระเบียบทางสังคม (la police) นั้นแท้ที่จริงแล้วคือการเมือง (la politique) นั่นเอง และประการสุดท้าย เมื่อความเป็นหญิงของเธอปรากฏตัวขึ้นในฐานะกระแสธารที่มาขัดขวางความต่อเนื่องของระเบียบทางสังคม แน่นอนว่าเธอจะต้องถูกควบคุมและจัดการไว้ในกรอบที่เหมาะสม นั่นก็คือ การนับรวมนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เพื่อไม่ให้เป็นส่วนที่คู่ควรที่จะถูกนับรวม กล่าวคือ มองความเป็นหญิงของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เพื่อลดทอนความเป็นหญิงของเธอ นับรวม (เธอว่าเป็นผู้หญิง) เพื่อให้กลายเป็นส่วนที่ไม่ถูกนับรวม (เป็นหญิงในกลุ่มที่ไม่สมควรจะได้รับคำว่าผู้หญิงที่ดีที่ปกติ) นั่นเอง หรือกล่าวโดยสรุปได้ว่า เธอคือสิ่งแปลกปลอมที่ทำลายจารีตอัน "ปกติ" ในสายตาของผู้วิพากษ์วิจารณ์เธอ

ในขณะเดียวกัน การวิพากษ์วิจารณ์และต่อต้านนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร สะท้อนได้ว่าเป็นการขับเน้นที่บทบาทของผู้หญิงและความเป็นหญิงที่แสดงออกในพื้นที่ทางการเมือง (ของผู้ชาย) เสียเป็นส่วนใหญ่ ในขณะเดียวกันพิณผกา งามสม (2554) ได้โต้ตอบมุมมองทางเพศในลักษณะนี้โดยนำเสนอว่า

> *"เป้าหมายหลักของการวิพากษ์วิจารณ์ก็มิใช่เพื่อเสนอแนะทางเลือกให้ดีขึ้น หากแต่เพื่อดูถูกเหยียดหยาม ปรามาสเธอในฐานะผู้นำที่น่าอับอายต่างหาก การชี้วัดคนจากสำเนียงภาษาเป็นเรื่องครำ่าครึ ยิ่งเมื่อโลกติดต่อกันบนพื้นฐานของการเคารพในความแตกต่างหลากหลายและความเท่าเทียม และการเป็นผู้นำ มิใช่การมีคุณสมบัติเลิศลอยกว่าประชาชนของตัวเอง ผู้นำยิ่งมีคุณสมบัติวิเศษ ยิ่งอยู่ห่างจากประชาชนของตนเองมากเท่านั้น" (พิณผกา งามสม 2554)*

ด้วยเหตุนี้ การตอบโต้กระแสการต่อต้านนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่เต็มไปด้วยอคติ ในทางหนึ่งอาจเป็นเพียงแค่การปะทะกันระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองของสองฝ่ายที่แลดูไม่มีนัยสำคัญ หากแต่ในขณะเดียวกัน อาจถือได้ว่าการตอบโต้กระแสการวิพากษ์วิจารณ์ต่อต้านเธอนั้น เป็นการท้าทายโครงสร้างทางความคิดและโครงสร้างทางสังคมที่เข้าควบคุมเพศสภาวะและเพศวิถีในนามของระเบียบวินัยและความเหมาะสมที่สังคมไทยเคยชินไปในตัวด้วย

ทั้งนี้ การวิพากษ์วิจารณ์นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จากฝ่ายต่อต้านในสังคมไทย ท้ายที่สุดแล้วเป็นความพยายามในการที่จะสถาปนาความไม่ปกติ (abnormality) ให้เธอขึ้นมา 3 ประการ ดังนี้

1) คน "ไม่ปกติ" ในพื้นที่ "ปกติ": นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีความเป็นหญิงที่ผิดปกติอันเนื่องมาจากการดำรงตำแหน่งสูงสุดเหนือผู้ชายทุกคนในพื้นที่แห่งความเป็นชาย แม้ว่าเธอได้กลายเป็น **"คนแปลกหน้าในพื้นที่แปลกตา"** (strangers in a strange land) ตามคำกล่าวของ Hacli และ Reger หากแต่ในความเป็นจริง เธอขาดคุณสมบัติความเป็นผู้นำที่เน้นความเป็นชายอย่างเข้มข้นที่นายกรัฐมนตรีทุกคน (ที่ผ่านมา) พึงมี แม้ว่าเธอจะอยู่เหนือชายใดๆ ในสภาก็ตาม ซึ่งคุณสมบัติต่างๆ เหล่านั้นที่ถูก

มองว่าขาดพร่องไปต่างก็เป็นคุณสมบัติที่มีความสอดคล้องกับพื้นที่ของผู้ชายและความเป็นชายอย่างพื้นที่ทางการเมืองนั่นเอง ฉะนั้นต่อให้เธอจะเป็นผู้หญิงที่อยู่เหนือผู้ชายในสภา แต่กระนั้น เธอก็ยังคงถูกมองว่าเธอไม่คู่ควรกับตำแหน่งและขาดคุณสมบัติความเป็นผู้นำที่เน้นความเป็นชาย "คนแปลกหน้าในพื้นที่แปลกตา" มิได้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงการลดทอนสิทธิพิเศษของผู้ชายและอาจกลายเป็นความล้มเหลว

2) อำนาจ "ปกติ" ที่สถาปนาคน "ไม่ปกติ": นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มิได้เป็นผู้หญิงที่มีอำนาจได้ด้วยตนเองและต้องการท้าทายความเป็นชายในสภาหรือในสังคมไทย หากแต่เธอเป็นผู้หญิงที่พึ่งพาอำนาจของผู้ชายทั้งในสภา (นักการเมืองในพรรค) และผู้ชายนอกสภา (ประชาชนที่เลือกเธอและพี่ชายของเธอ) ฉะนั้นนอกจากเธอจะขาดคุณสมบัติความเป็นผู้นำที่เน้นความเป็นชายอย่างเข้มข้นแล้ว เธอยังขาดอำนาจในตัวเอง เพราะต้องพึ่งพาอำนาจจากพี่ชายตลอดเวลาในสายตาของผู้วิพากษ์วิจารณ์เธอ รวมไปถึงสายตาของนักสตรีนิยมบางกลุ่มด้วย

3) คน "ไม่ปกติ" ที่ทำลายจารีตอัน "ปกติ": เธอถูกขับเน้นให้เป็นตัวแบบของผู้หญิงที่ประพฤติปฏิบัติตนไม่เหมาะสมตามขนบจารีตที่สังคมไทยขีดเส้นไว้ให้ เธอจึงเป็นผู้หญิงที่ไม่ดีในสายตาของคนที่มองว่าเธอก้าวข้ามกรอบที่ผู้หญิงไทยควรจะเป็นเหล่านี้ ดังจะเห็นได้จากกระบวนการเปลี่ยนผ่านของวาทกรรม "กะหรี่" ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว ความผิดปกติข้อนี้ มิได้ผูกติดอยู่กับเรื่องพฤติกรรมเพศของเธอแต่อย่างใด หากแต่เป็นอคติทางการเมืองทั้งสิ้น กล่าวคือ เธอถูกโจมตีว่าทำให้ผู้หญิงในสังคมไทยเสียภาพลักษณ์ กลายเป็นผู้หญิงที่มีแต่ความอ่อนแอและการพึ่งพาผู้ชาย (ในที่นี้หมายถึงพี่ชายของเธอ) ตลอดเวลา รวมไปถึงการหยิบยก "กรณี Four Seasons" มาทำให้เธอเสื่อมเสียชื่อเสียง[7] แต่ในขณะเดียวกัน การอ้างว่าเธอเป็นหญิงที่ผิดจารีตอาจเป็นเพียงคำกล่าวเกินจริงเพราะถ้าหากเธอผิดแผกไปจากกรอบแล้ว พรรคเพื่อไทยคงมิได้สนับสนุนเธอในฐานะผู้นำของพรรคและของประเทศ

กล่าวโดยสรุป ข้อเสนอของ Hacli และ Reger ที่สนับสนุนให้ผู้หญิงเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองอันสะท้อนให้เห็นถึงการลดทอนสิทธิพิเศษของผู้ชายอาจกลายเป็นความล้มเหลว เพราะอันที่จริงแล้ว ไม่ว่าจะผู้ชายที่อยู่ในสภาหรือนอกสภา ผู้หญิงเองก็มีท่าทีที่จะสนับสนุนและเห็นไปในทิศทางเดียวกันกับผู้ชาย ทั้งผู้หญิงในสภา ผู้หญิงนอกสภา หรือแม้กระทั่งนักสตรีนิยมจำนวนมากที่ต่างก็ไม่รู้ตัว (หรือบ้างอาจจะรู้ตัว) ว่ากำลังสนับสนุนการธำรงรักษาความเป็นชายที่ครอบงำ (hegemonic masculinity) เอาไว้ในที่สุดโดยจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม การธำรงรักษาความเป็นชายที่ครอบงำได้เสริมอำนาจให้แก่วาทกรรม

[7] ทั้งนี้ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้ตอบประเด็นข้อกล่าวหาเรื่อง "การเดินทางไปโรงแรมโฟร์ซีซั่นส์ เป็นเรื่องส่วนตัว กระทำผิดจริยธรรม และมีเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน" ผ่านเฟซบุ้คของเธอว่า *"ดิฉันขอเรียนว่าในวันดังกล่าวดิฉันได้ไปพบกับกลุ่มนักธุรกิจภาคเอกชนจำนวนหลายคนที่ชั้น 7 ซึ่งเป็น executive club ของโรงแรมดังกล่าว เป็นสถานที่เปิดเผย และเป็นการเดินทางไปเพื่อการรับฟังสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสถานการณ์บ้านเมือง ทั้งเป็นการรับฟังข้อเสนอแนะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอันจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารราชการแผ่นดิน... ดิฉันใคร่ขอชี้แจงด้วยว่า ที่ดิฉันไม่ได้โต้ตอบข้อกล่าวหาที่ไร้สาระนี้แต่ต้น เพราะดิฉันเห็นว่าเป็นเกมการเมืองซึ่งดิฉันไม่ถนัด ดิฉันอาสาประชาชนมาเพื่อทำงาน และดิฉันเป็นนักบริหารที่เชื่อว่าผลงานจะเป็นบทพิสูจน์ความจริงใจ"* (ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร 2555)

ในการนิยามความจริงที่ใช้ในการควบคุมร่างกายในนามระเบียบวินัยและครอบงำให้ยอมรับการบงการจากความจริงนั้นด้วย

บทสรุป

ทฤษฎีเควียร์มักถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงว่า ท้ายที่สุดแล้วเป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นศึกษาเพียงแต่เพศวิถีและพลวัตในอัตลักษณ์ทางเพศเท่านั้น จนลืมที่จะสนใจและมองข้ามการกดขี่ทางเพศและโครงสร้างอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันทางเพศด้วยเหตุนี้ เพื่อทฤษฎีเควียร์ในมุมมองที่แตกต่างออกไปจากขนบเดิมของการศึกษา ผู้เขียนจึงตั้งใจที่จะทดลองใช้ทฤษฎีดังกล่าวในแง่ของการเผยให้เห็นถึงการใช้ "บรรทัดฐานทางเพศ" หรือ "ความเหมาะสม" ที่ควบคุมร่างกาย อันเป็นปมปัญหาที่เกิดจากปัจจัยต่างๆ นอกเหนือจากอคติทางเพศเพียงลำพัง แต่ในขณะเดียวกัน ผู้เขียนมีความตั้งใจที่จะไม่ใช้ทฤษฎีดังกล่าวเพื่อก้าวล่วงไปสู่การสลายพรมแดนทางเพศ จนมองไม่เห็นว่านางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ปราศจากซึ่งความเป็นชายและความเป็นหญิงหากแต่ต้องการสลายพรมแดนระหว่าง "ความถูกต้องเหมาะสม" กับ "ความเบี่ยงเบน" ในพื้นที่เพศสภาวะเท่านั้น และยังคงตระหนักว่าการนำเสนอในรูปแบบนี้ อาจนำไปสู่การขับเน้นจุดเด่นของแนวคิดทฤษฎีในบางแง่มุม เช่นเดียวกันกับจุดด้อยของทฤษฎีด้วยเช่นกัน

การศึกษาทำความเข้าใจการเมืองว่าด้วยเรื่องเควียร์นำมาซึ่งการท้าทายเส้นแบ่งพรมแดนระหว่างความปกติและความไม่ปกติที่มาในรูปแบบของระเบียบวินัยและการควบคุมร่างกายซึ่งเป็นตัวการที่สำคัญในการสถาปนา "ความเหมาะสม" ซึ่งในที่นี้หมายถึง ความเป็นผู้นำหญิงตามสูตรสำเร็จเท่านั้นจึงจะอยู่ในกรอบจารีตความเหมาะสม หากแต่นายกรัฐมนตรีที่ชื่อว่ายิ่งลักษณ์ ชินวัตร มิได้เป็นไปตามครรลองของผู้นำหญิงแบบจารีตแต่อย่างใด จึงทำให้เธอถูกสถาปนาความไม่ปกติขึ้นมา 3 ประการ ในพื้นที่ "ปกติ" การพึ่งพาอำนาจจากผู้ชายมากมายเพื่อให้เธอกลบปัญหาที่เธอไร้ความสามารถอันทำให้เธอยังคงดำรงตำแหน่งได้ต่อไป (อำนาจ "ปกติ" ที่สถาปนาคน "ไม่ปกติ") และการแปะป้ายให้เธอเป็นผู้หญิงไม่ดี เป็น "กะหรี่" ซึ่งเป็นสถานภาพที่ต่ำที่สุดของชนชั้นทางเพศในสายตาของผู้ที่รังเกียจเธอ (คน "ไม่ปกติ" ที่ทำลายจารีตอัน "ปกติ")

กล่าวโดยสรุป การวิพากษ์วิจารณ์บทบาทของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในพื้นที่ทางการเมืองส่วนใหญ่ล้วนเป็นการวิพากษ์วิจารณ์บทบาทของผู้หญิงและความเป็นหญิงที่เธอแสดงออกในพื้นที่ทางการเมือง (ของผู้ชาย) โดยตัดสินผ่านสายตาอันเปราะบางของผู้ที่มีมาตรวัดความเหมาะสมอันยึดถือความเป็นชายเป็นสารัตถะและเต็มไปด้วยอคติทางเพศที่มาพร้อมกับอคติทางอุดมการณ์ทางการเมืองแบบต่อต้านทักษิณนิยม (anti-Thaksinism) นั่นเอง นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไม่ได้ผิดกรอบทางเพศแต่อย่างใด หากแต่เธอประพฤติตนและมีสถานภาพที่ผิดแผกไปจากสิ่งที่ฝ่ายต่อต้านเธอต้องการและคาดหวัง นั่นคือ การให้ความหมายต่อพื้นที่ผู้ชายในแบบเดิมๆ และความเป็นผู้นำหญิงแบบเดิมๆ เหนือสิ่งอื่นใด ความเป็นชายที่มีลักษณะครอบงำ (hegemonic masculinity) ถือได้ว่าเป็นวาทกรรมที่อยู่เหนือวาทกรรมใดๆ ในสังคมดังที่ Connell (1995) เสนอไว้นั่นเอง และวาทกรรมที่อยู่เหนือสิ่งอื่นใดนี้เองที่เป็นตัวการสำคัญในการควบคุมเรือนร่างของนางสาวยิ่งลักษณ์ (รวมทั้งทุกๆ คนในสังคม) ผ่านการสร้างวาทกรรมที่เจือปนทั้งอคติทางเพศและความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมือง

เช่น “กะหรี่” “ขายชาติ” “อีโง่” เป็นต้น ฉะนั้น การทำความเข้าใจ “การเมืองเรื่องคน (ที่ถูกทำให้) ‘ไม่ธรรมดา’” จึงจำเป็นต้องเกิดจากการถอดรื้อวาทกรรมทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ถูกกระทำนับตั้งแต่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อที่จะเข้าใจได้ว่า แท้ที่จริงแล้วเธอมิได้ผิดแผกแตกแยกจากกรอบทางเพศหรือบรรทัดฐานทางเพศแต่อย่างใด หากแต่เธอกลับ “ถูกทำให้ไม่ธรรมดา” โดยวาทกรรมจากฝ่ายตรงข้ามเพื่อทำลายชื่อเสียงและศักดิ์ศรีของเธอในฐานะน้องสาวของทักษิณ ชินวัตร ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นสัญญะแห่งความชั่วร้าย คอร์รัปชัน โกงกิน ขายชาติ ฯลฯ เท่านั้นเอง

เอกสารอ้างอิง

เนตรดาว เถาถวิล. 2554. น้ำท่วม น้ำตา มารยาหญิง โสเภณี ความเป็นหญิง ความเป็นชาย และอคติทางเพศ. http://prachatai.com/journal/2011/11/37852 (วันที่ค้นข้อมูล 23 ตุลาคม 2555).

ประชาไท. 2554ก. สัมภาษณ์: คำ ผกา พี่ขอลาออกจากการเป็นเฟมินิสต์ มาเป็นคน. http://prachatai.com/journal/2011/07/35943 (วันที่ค้นข้อมูล 28 ตุลาคม 2555).

ประชาไท. 2554ข. เอกยุทธ อัญชันบุตร โพสต์ด่าสาวเหนือกระทบยิ่งลักษณ์.http://prachatai.com/journal/2011/11/37719 (วันที่ค้นข้อมูล 17 ตุลาคม 2555).

ประชาไท ธนณรงค์. 2555. ยิ่งลักษณ์ ไม่มีผลงาน ทำไมจึงอยู่มาได้ถึงปี.http://www. naewna.com/politic/columnist/2752 (วันที่ค้นข้อมูล 21 ตุลาคม 2555).

พรรคประชาธิปัตย์. 2554. รองหน.ปชป. เรียกร้อง ยิ่งลักษณ์ หยุดร้องไห้ซ้ำซาก สะท้อนความไร้ภาวะผู้นำ แนะต้องแสดงความอดทนจุดแข็งของหญิง อย่าปล่อยให้ใครประณามผู้หญิงทั้งโลกเพียงเพราะยิ่งลักษณ์ล้มเหลวซ้ำซากทำอะไรไม่ได้ก็ร้องไห้จนกลายเป็นเรื่องน่าสงสัย. http://cms.democrat.or.th/th/news-activity/news/detail.php? ELEMENT_ID=10199&SECTION ID=29. (วันที่ค้นข้อมูล 5 มีนาคม 2557).

พิณผกา งามสม.2554. ใต้เท้าขอรับ: ยิ่งลักษณ์พูด... “ใคร” ฟัง. http://prachatai .com/ journal/ 2011/11/37954. (วันที่ค้นข้อมูล 17 ตุลาคม 2555).

ฟูโกต์, มิเชล. 2554. ***ร่างกายใต้บงการ: ปฐมบทแห่งอำนาจในวิถีสมัยใหม่.*** นพพร ประชากุล, บก.; แปลโดย ทองกร โภคธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

ภัควดี วีระภาสพงษ์. 2557. จดหมายเปิดผนึก: กรณีการปราศรัยของแพทย์จากสงขลานครินทร์บนเวที กปปส. http://prachatai.com/journal/2014/01/5116 (วันที่ค้นข้อมูล 15 มกราคม 2557).

มติชนออนไลน์. 2556. อ่านทัศนะ **"**เกษียร-สมศักดิ์-ชาญวิทย์-ชลิดาภรณ์**"** ต่อ วาทะเด็ด **"**กะหรี่**"** ของ **"**ชัย ราชวัตร**"**. http://www.matichon.co.th/newsdetail.php?newsid=1367424171&grpid=01&catid=&subcatid (วันที่ค้นข้อมูล 2 พฤษภาคม 2556).

มติชนออนไลน์. 2557. ชาวเน็ตวิจารณ์ขรมคลิป 'อ.จักษ์' แห่ง ม.นเรศวร **"**ล่อเพื่อชาติ**"** ไม่เหมาะสม! http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1389348340&grpid=08&catid=01&subcatid=0100 (วันที่ค้นข้อมูล 5 มีนาคม 2557).

ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร. 2555. ขอชี้แจงกรณี การเดินทางไปโรงแรมโฟร์ซีซั่นส์ เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2555. http://www.facebook.com/notes/yingluck-shinawatra/ขอชี้แจงกรณี-การเดินทางไปโรงแรมโฟร์ซีซั่นส์-เมื่อวันที่-8-กุมภาพันธ์-2555/304141176308297 (วันที่ค้นข้อมูล 4 มกราคม 2556).

ลักขณา ปันวิชัย. 2557. ข้อความเฟซบุ๊ก.https://www.facebook.com/kiku.nohana.5?fref=ts (วันที่ค้นข้อมูล 5 มีนาคม 2557).

หลิน. 2550.Queer Theory โดย อ.ปีเตอร์ แจ็คสัน (1). http://www.prachatai. com/column-archives/node/2080 (วันที่ค้นข้อมูล 4 ตุลาคม 2555).

อานันท์ กาญจนพันธุ์. 2552. คิดอย่างมิเชล ฟูโกต์ คิดอย่างวิพากษ์ จากวาทกรรมของอัตบุคคลถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Brandser, Gry C. 1996. Women: The New Heroes of the Business World? ***Women in Management*** Review11 (2): 3-17.

Butler, Judith. 1989. The Body Politics of Julia Kristeva. ***Hypatia*** 3 (3): 104-118.

_____. 1990. ***Gender trouble: Feminism and the subversion of identity.*** London: Routledge.

Butler, Judith and Taylor, Sunaura. 2002. **"**Interdependence**"** in ***Examined life: Excursions with contemporary thinkers,*** ed. Taylor, A. London: Routledge.

Connell, Robert W. 1995. ***Masculinities.*** St. Leonards: Allen and Unwin.

Connell, Robert W. and James W. Messerschmidt. 2005. Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept. ***Gender Society*** 19 (6): 829-859.

Crawford, Mary C. and Barbara MPini. 2007. Beyond women and politics: Man, masculinities and the australian parliament. In ***Proceedings Australasian Political Studies Association (APSA) Annual Conference.*** Victoria: Monash University.

De Beauvoir, Simone. 1974. ***The second sex.*** Trans. Howard M. Parshley. New York: Vintage Books. อ้างใน ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. 2549. ***เมื่อผู้หญิงคิดจะมีหนวด: การต่อสู้ 'ความจริง' ของเรื่องเพศในสภาผู้แทนราษฎร.*** กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

Devinant, Annie. 1999. ***Les grands courants de la pense sociologique par les textes: Tome I.*** Paris: Hachette Suprieur.

Foucault, Michel. 1980. ***The history of sexuality Vol. I: An introduction.*** Trans. Hurley, Robert. New York: Vintage.

Grimshaw, Jean. 1993. Practices of freedom. In Caroline Ramazanoglu. ***Up against Foucault: Explorations of some tensions between Foucault and Feminism.*** London: Routledge.

Grosz, Elizabeth. 2013. **"**Experimental desire: Rethinking queer subjectivity**"** in Hall, Donald E. and Jagose, Annamarie. ***The routledge queer studies reader.*** Oxon: Routledge.

Halcli, Abigail and Jo Reger. 1997. Strangers in a strange land: the gendered experiences of women politicians in Britain and the United States. In ***Feminist frontiers.*** Laurel Richardson, Verta Taylor and Nancy Whittier, eds.New York: McGraw Hill.

Hooper, Charlotte. 2001. ***Manly states: Masculinities, international relations, and gender politics.*** New York: Columbia University Press.

Martin, P.Y. and D. Collinson. 2002. Over the pond and across the water: Developing the field of gendered organizations. ***Gender, Work and Organization*** 9(3): 244-265.

Mock, Roberta. 2003. Heteroqueer ladies: Some performative transactions between gay men and heterosexual women. ***Feminist Review*** 75: 20–37.

Pasuk Phongpaichit. and Chris Baker. 2008. Thaksin's populism. ***Journal of Contemporary Asia*** 38(1): 62-83.

Prokos, Anna, and Irene Padavic. 2002. There oughtta be a law against bitches: Masculinity lessons in police academy training. ***Gender, Work and Organization*** 9(4): 439-459.

Ryan, Michael. 2008. Cutting edge developments in contemporary theory: Queer theory. In george ritze, ed. ***Modern sociological theory.*** New York: McGraw-Hill Higher Education.

Silvestri, Marisa. 2003. ***Women in charge: Policing, gender and leadership.*** Cullompton, Devon: Willan Publishing.

Smith, Clyde. 1999. How I became a queer heterosexual in thomas, calvin. ***Straight with a twist: Queer theory and the subject of heterosexuality.*** Illinois: University of Illinois Press.

Soravis Jayanama, 2013. Chairat'sRancire and the Red Shirts in Thailand. *Journal of Social Sciences* 43(1): 34-56.

Warner, Michael. 1993. ***Introduction to fear of a queer planet: Queer politics and social theory.*** Minneapolis: University of Minnesota Press. In Eng, David L., Judith Halberstam and Jos Esteban Muoz. 2005. Introduction: What's queer about queer studies now? social text 23(3-4): 84–85.

White, Judy. 1995. Leading in their own ways: Women chief executives in local government. In Catherine Itzenand Janet Newman, eds. ***Gender, culture and organizational change: Putting theory into practice.*** London: Routledge.